

عنوان مقاله

پیامدهای فضای مجازی و تأثیر آن بر هویت دینی

استاد راهنما

سرکار خانم ساویر

نویسندگان

زهرایبیدار- زهرا سلیمانپور - سعیده اسمعیل زاده- فاطمه ستوده

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله علیها) شهرستان اردبیل

پاییز ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

دین به منزله پدیده‌ای پویا، مهم‌ترین رکن هویت فرهنگی و اجتماعی در جامعه در حال گذار ایران است و نقش مهمی در شکل‌دهی به هویت جوانان دارد. شبکه‌های اجتماعی مجازی همچون اینترنت، ارزش‌های اجتماعی را متحول ساخته و دگرگونی گسترده‌ای را در شیوه‌های شکل‌گیری هویت دینی افراد و گروه‌ها به وجود آورده‌اند. بدین لحاظ مقاله حاضر، به بررسی پیامدهای فضای مجازی و تأثیر آن بر هویت دینی می‌پردازد. پرسش اصلی این است که پیامدهای فضای مجازی بر باورهای دینی چیست؟ و چه تأثیری بی‌هویتی دینی دارد؟ آیا فضای مجازی به عنوان یکی از ابزارهای جهانی شدن، تضعیف‌کننده هویت دینی است یا تقویت‌کننده آن؟ فضای مجازی به عنوان یکی از ابزارهای ارتباطاتی، سعی در ادغام کردن فرهنگ‌ها و هویت دینی کشورهاست که از آن به عنوان دهکده جهانی یاد می‌شود. این فضا با اینکه نقاط قابل مثبتی دارد اما چنانچه از این وسیله مجازی درست استفاده نگردد آثار و پیامدهایی را به دنبال می‌آورد که یکی از آنها هویتی ساختن جوانان به خصوص جوانان ایرانی می‌باشد لذا از آنجایی که این موضوع زندگی جوامع امروزی را تحت الشعاع خود قرار داده و به نوعی فرهنگ‌ها و باورهای دینی متأثر از این فضا می‌باشد، تحقیق حاضر تحت عنوان پیامدهای فضای مجازی و تأثیر آن بر هویت دینی به روش توصیفی- تحلیلی از طریق گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای انجام گرفته است.

کلید واژه: فضای مجازی، هویت، دین، اینترنت

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: مفاهیم و کلیات	۳
الف) فضا	۴
ب) مجازی	۴
ج) هویت	۵
د) دین	۶
هـ) تاریخچه فضای مجازی	۷
و) اینترنت در ایران	۷
ز) نمونه هایی از فضای مجازی	۸
۱. اینترنت	۸
۲. ایمیل (رایانامه ها)	۱۰
۳. وبگاه ها و وبلاگ ها	۱۱
۴. تلگرام	۱۱
۵. بازی های رایانه ای «گیم»	۱۲
۶. اینستاگرام	۱۲
۷. فیس بوک	۱۳
ح) ویژگیهای فضای مجازی	۱۵

۱. پویایی زمان ۱۵

۲. فشرده سازی زمان و مکان ۱۵

۳. لایه ای شدن فضای مجازی ۱۶

۴. افزایش هرزه نگاری ۱۶

۵. انعطاف هویتی ۱۷

فصل دوم: فضای مجازی و تأثیرات آن ۱۸

مقدمه ۱۹

الف) اهمیت و جایگاه فضای مجازی ۱۹

ب) فرصت ها و چالش های فضای مجازی ۲۰

ج) پیامدها و آثار مثبت فضای مجازی ۲۲

۱. برقراری ارتباط آسان ۲۸

۲. ظهور خلاقیت و افزایش آگاهی ۲۳

۳. کاهش هزینه های اقتصادی و اجتماعی ۲۴

۴. آرایه قالب های متنوع آموزشی ۲۴

۵. انعطاف پذیری زمانی ۲۵

د) پیامدها و آثار منفی فضای مجازی ۲۶

۱. بی هویتی جوانان ۲۶

۲. گسترش محصولات فرهنگی فرهنگ های منحط (به ویژه فرهنگ غربی) ۲۷

۳. شکاف میان نسل ها ۲۷

اخلاقی و هویت دینی در بین مردم ایران است. لذا این موضوع باید توسط مسئولان امر مورد توجه و اهمیت قرار گیرد تا با هجمه فراوان رسانه‌های غربی که در پی تضعیف و تخریب دین و باورهای دینی ملت‌های مسلمان بالاخص جوانان هستند و هدف اصلی آنان این است که ریشه و بنیان اندیشه و تفکرات دینی را قطع کنند و در نسل‌های بعدی چیزی به عنوان دین و معنویت وجود نداشته باشد، مقابله کنند و راه‌حل‌هایی مناسب و کاربردی اتخاذ نمایند و یکی از این راه‌ها استفاده بهینه از فضای مجازی و فرصت‌هایی است که اینترنت در اختیار هر کسی قرار داده است. این فضا بهترین ابزار فرهنگی تبلیغی دینی برای متولیان فرهنگی و بخصوص طلاب و روحانیون معزز قرار گرفته است تا به اندازه توانشان برای گسترش دین مبین اسلام و صدور ارزش‌های انقلاب اسلامی و حکومت دینی بهره فراوانی ببرند.

پیشنهادات

۱. استفاده از جلوه‌های ویژه در فضای مجازی برای دین ورزی.
۲. فضای مجازی، بستری برای ترویج دین.
۳. منابع مجازی برای گسترش معارف حقیقی.
۴. جذب بیشتر با کاربری بهینه و همه جانبه از فضای مجازی.
۵. ضرورت تدوین سند ملی قرآن و فضای مجازی.
۶. ورود علما به مقوله فضای مجازی؛ زمینه‌ساز تلفیق مدرنیته و دین.
۷. راه‌اندازی رشته «تبلیغ مجازی دین» در حوزه و دانشگاه.

فهرست منابع و مآخذ

۱. ابوالقاسم، اکبری (۱۳۹۰)، آسیب شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات رشد و توسعه.
۲. دهخدا، علی اکبر، فرهنگ نامه دهخدا، زیر نظر جعفر شهیدی، ۱۶ جلدی، تهران: انتشارات روزنه، ۱۳۷۳ هـ.ش.
۳. راغب اصفهانی، حسن بن محمد (۱۳۸۸)، چاپ دوم، ترجمه مفردات الفاظ القرآن، ترجمه مصطفی رحیمی نیا، تهران: سبحان.
۴. سازمان فضای مجازی بسیج، بی تا؛ دیدبان، فضای مجازی از نگاه رهبر معظم انقلاب، بی جا، بی نا.
۵. سیاح طاهری... و دیگران، محمد حسین، بی تا، حقیقت فضای مجازی (درباره فضای مجازی چه بدانیم و چه بگوییم؟)، بی جا، بی نا.
۶. شکرخواه، یونس (۱۳۹۰)، فضای مجازی؛ ملاحظات اخلاقی، حقوقی و اجتماعی، چاپ اول، تهران: دانشگاه تهران: موسسه انتشارات.
۷. صداقت ثمرحسینی، کامیار (۱۳۹۰)، اینترنت و هویت ملی - دینی ایرانیان، چاپ اول، تهران: آفتاب توسعه.
۸. کرم الهی، نعمت الله (۱۳۹۰)، اینترنت و دین داری، چاپ اول، قم: موسسه بوستان کتاب.
۹. متقی هندی، علاء الدین علی بن حسام (۱۴۱۹ هـ ق)، کنز العمال، بیروت: دارالکتب العلمیه، منشورات محمد علی بیضون.

۱۰. مرشدی زاده، علی (۱۳۹۲)، ظرفیتهای فراروی جهان اسلام در فضای مجازی، چاپ اول، تهران: دانشگاه

امام صادق(ع): پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.

۱۱. مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۸۹)، آموزش عقاید، چاپ دوم قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.

۱۲. منتظرانم، مهدی (۱۳۹۰)، امنیت در فضای مجازی، چاپ اول، تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و

ارتباطات.

۱۳. میرمحمدی، داود (۱۳۹۱)، فضای مجازی و تحولات هویتی در ایران، چاپ اول، تهران: تمدن ایرانی.

پایان نامه و مقاله:

۱- ابراهیم پور کومله، سمیرا، «مقاله آسیب های نو پدید شبکه های اجتماعی مجازی در کمین خانوادهای

ایرانی»

۲- رحیمی، محمد (۱۳۹۰)، «عوامل اجتماعی مؤثر بر شکاف نسلی؛ مطالعه موردی شهر خلخال»، پایان نامه

کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.

مجلات و فصلنامه ها:

۱- خان محمدی، کریم (۱۳۸۵)، «جامعه پذیری دینی در جامعه اطلاعاتی، شیعه شناسی»، شماره ۱۶، ص ۲۴.

۲- دلاکه، حسن (۱۳۸۲)، «دین پژوهی، روی خط اینترنت، تکنولوژی فرصت ها، چالش ها»، مجله پژوهشی

دین پژوهان، دوره سوم، شماره ۳.

۳- طارمی، مهدی (۱۳۸۷)، «فضای سایبر؛ آسیب ها و مخاطرات»، فصلنامه رهاورد نور، شماره ۲۲.

۴- فرهنگ پویا (۱۳۸۹)، «پنج گزارش از وضعیت عفت عمومی در ایران و جهان؛ گم‌شده‌ای در همه عالم به

نام عفت: گزارش اول: چراغ قرمز اخلاق در فضای مجازی؛ غفلت و مرگ آبرو»، شماره ۱.

۵- قاسمی، طهورث (۱۳۸۵)، «سواد رسانه‌ای رویکرد جدید به نظارت»، فصلنامه رسانه، سال هفدهم، شماره

۴، شماره پیاپی ۶۸.

سایت ها:

۱. وب سایت moger343.rzb.ir.

۲. سایت رهبری، تاریخ: ۱۳۹۳/۱۰/۱۷.

۳. سایت فصلنامه ره آورد نور www.rahavardnoor.ir.

۴. سایت خبری تحلیل ایران، متن یادداشت عشرت شایق نویسنده و مدرس جنگ نرم با عنوان «آسیب ها و

مزایای فضای مجازی»، کد: ۱۰۰۳۲۷ / a.

۵. سایت خبر گذاری دانشجو دوشنبه ۳ مهر ۱۳۹۶.

۶. سایت افکارنیوز، شناسه خبر: ۶۰۷۸۸۷ ۱۳۹۶/۰۱/۱۶ - ۰۹:۲۵.

۷. سایت مهرنیوز یادداشتی از حجت الاسلام قرائتی؛ فعالیت در فضای مجازی از منظر قرآن،

www.mehrnews.com

۸. سایت خبرگذاری جمهوری اسلامی: ایرنا مقاله

۹. www.rasekhon.net